

BERICHTEN VAN HET BEKENBEVRIJDINGSFRONT

Voor diverse beken in deze provincie zijn er de laatste jaren steeds verdergaande natuurherstelplannen opgesteld. Een voorbeeld daarvan is het plan voor de Tungelroysche beek, waarover in het artikel van Ronald Buskens in dit Maandblad een en ander uiteengezet wordt. Het ecologisch herstel van beken is een onderdeel van het algehele streven naar herstel van ecologische waarden door middel van natuurontwikkeling.

De eerste projecten op het gebied van het ecologisch herstel van beken stammen van het eind van de jaren zeventig. Met name in Engeland en Duitsland zijn in die jaren op allerlei manieren beektrajecten bevrijd uit hun strakke korset. De opmars van het 'Bekenbevrijdingsfront' bereikte echter al snel onze grenzen. In de tachtiger jaren zijn met name in Drenthe en Twente diverse beken uit hun beklemmend keurslijf losgelaten. In Limburg wees men echter ook met enige trots op de nooit gekanaliseerde beken in het Zuidlimburgse Heuvelland en op diverse mooie beektrajecten in bos- en natuurgebieden in Noord- en Midden-Limburg.

Met de verkennende nota 'Natuurontwikkeling' van twee tegendraadse ambtenaren binnen het Ministerie van Landbouw (Vera en Baerselman) kwam er een kentering op gang.

De ambities van het Bekenbevrijdingsfront werden op slag verhoogd naar het verlossen van complete beeksystemen uit hun benarde situatie. In het Natuurbeleidsplan van de rijksoverheid, uitgebracht in 1990, zijn deze hooggegrepen ambities voor een beperkt aantal beken enigermate gehonoreerd: doorgaans daar waar er geen grote landbouwbelangen mee geschaad werden. Desondanks zijn in Limburg heel wat beekdalen aangewezen als ecologisch herstelgebied, zelfs een beek als de Grote Molen-

beek die bij Horst door een van de meest intensief gebruikte agrarische topgebieden van Nederland loopt. In het kader van het realiseren van het Natuurbeleidsplan zijn vervolgens extra middelen en instrumenten beschikbaar gesteld voor natuurherstelprojecten in beekdalen.

Er zijn nu vijf jaar verlopen na het vaststellen van het nationaal Natuurbeleidsplan, een mooi moment om eens een tussenbalans voor Limburg op te maken. Duidelijk is dat er nog geen aanleiding is voor een feestelijke bijeenkomst van de leden van het Bekenbevrijdingsfront. Ze kunnen zich slechts verheugen over enkele successen: het in kronkels leggen van de Vloedgraaf bij Nieuwstadt, het creëren van plas-dras-oevers langs de Maasnielderbeek, het niet nog verder kanaliseren van de Voer, het omvormen van een afwateringssloot aan de noordzijde van de Schinveldse bossen tot een ondiep laaglandbeekje met hier en daar het karakter van een ven en her en der kleinere stukjes natuurontwikkeling uitgevoerd door het waterschap, deels in het kader van landinrichtingsprojecten.

De Vloedgraaf is echter zoals de naam al aangeeft een gegraven waterloop voor de ontwatering van wat eens een groot moerasgebied was, de Voer blijft over een vrij grote lengte gekanaliseerd en ten noorden van de Schinveldse bossen zijn weliswaar in de verbrede sloot enkele spectaculaire planten herontdekt, maar herstel van de ooit aanwezige veen- en vensituaties zal niet plaatsvinden bij de huidige voorzichtige en kleinschalige aanpak. De kleinschalige aanpak heeft er hier en daar toe geleid dat de maatregelen halfslachtig en halfhartig overkomen. Een duidelijk voorbeeld daarvan is het aanbrengen van driehoekskribben binnen de brede rechtgetrokken loop van de Kroonbeek opdat de beek daar - binnen de genormaliseerde bedding - weer heel lichtjes, bijna onzichtbaar!, gaat slingeren.

De problemen bij de uitvoering hebben een reeks van oorzaken. In de eerste plaats: teveel bebouwing in de beekdalen hetgeen zeer hoge kosten oplevert bij grondaankoop en bij het aanleggen van meanderzones. In de tweede plaats: er zijn teveel instanties met taken in beekdalen (provincie, rijk, gemeente, waterschap, zuiveringschap etc.) met als gevolg coördinatieproblemen, onvermogen om het in voldoende mate beschikbare geld bijeen te brengen en gevoteerd te krijgen en teveel tijdrovende procedures.

En last but not least: geen instantie die echt het voortouw neemt, dat weet vast te houden en de rest mee op sleeptouw neemt.

Kortom: de weg naar kronkelende beken is te lang en voert in de huidige situatie langs teveel omwegen.... Laten we hopen dat het onlangs gepresenteerde Plan IJsvogel (van de Unie van Waterschappen i.s.m. Vogelbescherming) en de bijbehorende handhaving voor beekherstel weer wat vaart in het proces brengen. Zo-

niet dan valt te verwachten dat er werkelijk een Bekenbevrijdingsfront ontstaat dat tot actie over zal gaan: eerst ludiek, maar geleidelijk aan wat vernijger. Het begint bijvoorbeeld met het jaarlijks uitdelen van prijzen voor de meest voortvarende aanpak - een mooi beeld van de Reuzenijsvogel - en voor de meest pretentieuze of meest opgeklopte maatregel: een zaadje Vingerhoedskruid en het verzoek door te gaan met het uitdelen van speldeprikken. Het eindigt wellicht met het illegaal op strategische plaatsen verwijderen van beekbeschoeiingen. Voorkom dat het zover komt, geachte bestuurders, maai ze het gras voor de voeten weg. Houd op met gekissebis, sla de handen ineen en zet er wat vaart in.

Limburg mag hierbij best in de voorste gelederen lopen; niet alleen met een gedurfde aanpak van de herinrichting van het Maasdal, ook met een doortastende aanpak van de terugkeer van kronkelende natuurlijk-groene linten in het hart van onze beekdalen.

Torben Mulder